

جلسه سوم تدریس مجازی

جامعه شناسی پایه یازدهم

درس دوم و سوم

در درس ۲ و ۳ جامعه شناسی پایه یازدهم، قرار است با بحث های فرهنگ جهانی و نمونه های آن آشنا شویم.

فرهنگ جهانی چیست؟

ویژگی های فرهنگ جهانی مطلوب کدام است؟

انواع فرهنگ جهانی (سلطه ، امپریالیسم، استعمار ، اسلام ، عربستان و...)

سوال هایی هستند که بعد از خواندن این دروس انتظار می رود که یک دانش آموز به آن ها پاسخ

دهد ، مهم تر از همه، آن ها را تحلیل کند و ارتباط آن ها را با یکدیگر و با جهان اجتماعی که

خود در آن زندگی می کند بیابد.

درس ۲:

فرهنگ جهانی: فرهنگی که از مرز های جغرافیایی و قومی عبور کرده و در عرصه ی جهانی گسترش یابد.

فرهنگ هایی که ظرفیت جهانی شدن ندارند → دارای ارزش ها و عقاید محدود به قوم و منطقه ای خاص. ← فاقد رویکرد سلطه جویانه

فرهنگ هایی که به سوی جهانی شدن می روند:

فرهنگ سلطه (استکبار)

فرهنگ حق

از ارزش ها و آرمان های مشترک انسان می گویند.	تسلط یک قوم و گروه خاص را بر دیگران به دنبال می آورد.
ارزش ها و آرمان های آنها ، مطابق با فطرت است.	عقاید و ارزش های آنها ناظر بر گروه و قوم خاصی است.
سعادت همه انسان های جهان را دنبال می کنند.	جهان را به دو منطقه مرکز و پیرامون تقسیم می کنند.
فرهنگ اسلام	فرهنگ صهیونیسم (نژاد خاص) / فرهنگ سرمایه داری (ثروت)

مدینه ی فاسقه فارابی: دارای عقاید و ارزش های حق + فاقد رفتار ها و هنجار های موافق با حق

مدینه ی تغلبیه فارابی: جامعه ای که سلطه بر جوامع دیگر را ارزش اجتماعی برتر می داند. (جوامع جاهلی)

عوامل موثر در ایجاد تفاوت بین فرهنگ های مختلف :

۱. تداوم تاریخی و گستره ی جغرافیای فرهنگ ها

۲. عناصر مختلف درون فرهنگ ها

ویژگی های فرهنگ جهانی مطلوب :

ویژگی ها	توضیحات
۱. حقیقت	معیار سنجش ارزش های مختلف + قدرت دفاع فرهنگ ها از ارزش خود
۲. معنویت	پاسخ به پرسش های بنیادین درباره مرگ و زندگی و سعادت ابدی + رهانیدن انسان از بحران های روحی و روانی
۳. عدالت و قسط	مانع پایمال شدن حقوق انسان ها + مانع قطبی شدن جهان + مانع تفرقه و بهره کشی
۴. حریت و آزادی	آزادی از یک امر برای رسیدن به امر دیگر + معنا یافتن در کنار ارزش های دیگر معنای راستین آن : آزادی از قید و بند هایی که مانع رسیدن به حقیقت و معنویت می شود. جبرگرایی: منکر نقش انسان ها در تعیین سرنوشتشان است + گرفتن قدرت مقاومت انسان ها + زمینه ساز نفوذ می شود.
۵. مسئولیت و تعهد	زمینه ساز گسترش و تحقق عقاید و ارزش های جهان شمول.
۶. عقلانیت	سطح اول : از هویت فرهنگ دفاع می کند. (به پرسش های بنیادین فرهنگ پاسخ می دهد). سطح دوم : پاسخ به پرسش های متعدد براساس عقاید و ارزش های بنیادین که در شرایط تاریخی مختلف به وجود می آید.

درس ۳:

انواع فرهنگ سلطه و استکبار :

فرهنگ غرب (در ۵ قرن اخیر و در اروپا آغاز شد.)		فرهنگ جهان گشایی و امپراتوری
فرهنگ استعمار	فرهنگ امپریالیسم	فرهنگ یونانیان و روم باستان
استعمار قدیم	امپریالیسم سیاسی	فرهنگ ایرانیان باستان
استعمار نو	امپریالیسم اقتصادی	فرهنگ مغول: هضم در فرهنگ چین
استعمار فرانو	امپریالیسم فرهنگی	و هند و ایران شد و به سه هویت چینی هندی و ایرانی تبدیل شد.

فرهنگ جهان گشایی و امپراتوری :

در همه ی موارد ، بسط فرهنگی قوم قالب را به دنبال نمی آورد.(مانند ایرانیان باستان و مغول ها).

قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می خورد :

- در صورت حفظ هویت فرهنگی خود ، با ضعیف شدن قدرت نظامی مهاجم ، استقلال سیاسی خود را به دست می آورد.
- در صورت داشتن فرهنگ قوی و غنی ، گروه مهاجم را در فرهنگ خود هضم می کند و آنان را به خدمت می گیرد.

فرهنگ امپریالیسم

امپریالیسم فرهنگی	امپریالیسم اقتصادی	امپریالیسم سیاسی
وقتیکه مقاومت فرهنگی قوم مغلوب فرو بریزد یا برتری فرهنگی قوم قالب را بپذیرد .	تصرف بازار و مواد خام جوامع	اشغال نظامی جوامع

فرهنگ استعمار

استعمار قدیم	استعمار نو	استعمار فرانو
اشغال یک سرزمین با قدرت نظامی و سیاسی	ابزار های سیاسی ، نظامی و اقتصادی استفاده از کودتای نظامی	ابزار های فرهنگی و علمی رسانه ها و فناوری اطلاعات هجوم به هویت فرهنگی
از قرن ۱۵ توسط اروپاییان آغاز شد. در قرن ۱۹ به اوج رسید و تصرف اروپاییان از ۳۵ درصد به ۶۷ درصد رسید. "آغاز شکل گیری جنبش های استقلال طلبانه"	پس از شکل گیری جنبش های استقلال طلبانه در طی قرن بیستم به وجود آمد. کنترل بازار های کشورهای دیگر با استفاده از قدرت اقتصادی و ساختارهای اقتصادی بین المللی	پس از دوره استعمار نو شکل گرفت. به دنبال غربی کردن جهان در پوشش نام جهانی شدن اگر کشور ها برتری مطلق فرهنگ غرب را بپذیرند و هویت خود را در جهت آن بازسازی کنند آن فرهنگ موفق بوده است.
"حضور آشکار استعمار گران" "حضور مستقیم استعمار گران"	"حضور پنهان استعمار گران" "حضور آشکار مجریان بومی" "کنترل غیر مستقیم بازار"	"حضور پنهان استعمار گران" "حضور پنهان مجریان" "تاثیر غیر مستقیم بر فرهنگ"

وجه اشتراک هر سه نوع استعمار : فراورده فرهنگ سلطه جهان غرب

آزمون :

۱. در طول زمان در یک سرزمین واحد، فرهنگ های متفاوتی پدید می آید. درست غلط
 ۲. استعمار نو گسترش و سلطه فرهنگ غرب بر همه جهان را در پوشش نام جهانی شدن پیگیری میکند . درست غلط
 ۳. مارکسیسم تنها راه رهایی از نظام سرمایه داری را، انقلاب طبقاتی می داند. درست غلط
 ۴. فرهنگی که عقاید ، ارزش ها ، هنجار ها و رفتار های آن مطابق با نیاز های فطری باشد همان است.
 ۵. جهانگشایی و امپراتوری اغلب با و فراوان همراه بود.
 ۶. عقاید و ارزش های اسلامی خصلتی دارند.
 ۷. فرهنگ جهانی چه ویژگی هایی باید داشته باشد؟
 ۸. پیامد فرهنگ هایی که رویکرد جبرگرا و غیر مسئول دارند چیست؟
 ۹. امپریالیسم سیاسی چگونه شکل می گیرد؟
 ۱۰. رابطه ی غلبه ی نظامی با بسط فرهنگی قوم غالب را با مثال ، شرح دهید.
 ۱۱. چگونه امت اسلامی ، مرحله ی نوینی را در گسترش فرهنگ جهانی اسلام رقم زد؟
 ۱۲. ناسیونالیسم و مارکسیسم را تشریح کنید.
- (جامعه شناسی ۲، انتشارات مشاوران آموزش ؛ پایه یازدهم ، ص ۱۸-۴۸)

پاسخنامه آزمون

:

۱. درست
۲. نادرست
۳. درست
۴. فرهنگ حق
۵. کشتارها/ خسارات انسانی و اقتصادی
۶. جهانی
۷. ویژگی ها و ارزش های عام و جهان شمول
۸. فرهنگ های جبرگرا، نقش انسان ها در تعیین سرنوشتشان را نادیده می گیرند و با این کار قدرت مقاومت را از آدمیان می گیرند و آنها را به موجوداتی منفعل تبدیل می کنند و زمینه ی نفوذ سلطه گران را فراهم می آورند.
۹. از طریق اشغال نظامی جوامع ضعیف
۱۰. غلبه ی نظامی گرچه به حضور مستقیم قوم مهاجم در مناطق جغرافیایی منجر می شود اما در همه ی موارد بسط فرهنگی قوم غالب را به دنبال نمی آورد. ایران با غلبه ی نظامی مغول ها فتح شد اما فرهنگ مغول در ایران بسط نیافت.
۱۱. با الهام از انقلاب اسلامی و بازگشت به سوی هویت الهی خود.
۱۲. ناسیونالیسم: مجموعه ای از باور ها و نماد هاست که دل بستگی و تعلق به ملت و عناصر تشکیل دهنده ی آن ، از قبیل سرزمین ، قوم ، نژاد و زبان را بیان می کند و فقط این موارد آرمان و

ارزش اساسی انسان‌ها محسوب می‌شوند، هویت ملت‌ها را تعیین می‌کنند و آن‌ها را از سایر ملت‌ها جدا می‌کنند. مارکسیسم: تفکری است که عناصر اصلی آن از اندیشه‌های مارکس، فیلسوف و جامعه‌شناس انقلابی آلمانی در اواخر قرن نوزدهم ساخته شده است و مارکسیسم تنها راه‌رایی از نظام سرمایه‌داری را انقلاب طبقاتی میداند

(جامعه‌شناسی ۲، انتشارات مشاوران آموزش؛ پایه یازدهم، ص ۱۸۵-۱۹۱)